

Haya wei yo kà nn huro mcoñ jiiri waranka banna – banna wò kuna zaà 1996 halli 2015.

Hayà #1: jiiri wò ya cii jiiri warankante kà nn njmaari berente neera bayo dunian kuna. njmaari berente faari batume baa bayo hali ka to hekitar miliar hinka zanya Amerika ganna faari baajine hinka (hekitar milion 937) noo nn faari duniya kuna nna saabuyo , ganna waranka ahinka sii jiiri nna jiiri jiiri waranka banna - banna wò kuna 1996 - 2015. Harufariyo riiba tòò wakati dii kuna bisa miliar 150 amarika dolar. Hali harufari milion 18 ka nn dom hɔñu bɔñɔñ riiba tɔntɔni nn tutuuma do, hunayo talikatere kuna ganna talika yo kuna.Nn kuna 90 % barà no harufari ceeñe-ceeñeyo

Hayà #2: jiiri waranka banna azansi yarda yo mcojine kpeiyo seedayo. jiiri waranka ahinka sii banna ganna batume mcojine kpeiyo tòò zaa 1996 hali 2014 hekitar milion 181,5 jiiri 2014.batumé dii tòò hekitar milion 179,7 ka nn faari 2015 ;ou zobuyo ceeñe (1%) jiiri nna jiiri 2014 nna 2015 binni. Ganna foyò nà nn ganna faari zaka tɔntɔnu beinsika afɔyo na zобу haya yo hei a à zобу dunjan kuna saabu gana wakati dii. Batuma yo dii ka nn zобу dii hini ka tɔntɔnu ka tòò nuñu cirici dee heiyo dii i boori.dunja ganji faari zaka tɔntɔnu cee zɔngu fò jere , zaa hekitar milion fò nna zemine (1,7%) 1996 ka to hekitar milion 179,7 jiiri 2015. Da dii yaa nam njmaari dimi berente yo azansi wo kpei bara azansi beeri duninyan mcojine kpeiyo hini gaà.

Hayà # 3: Jiiri taaci cere ga - cere ga ganna talika yo nà njmaari berente faari tɔntɔnu. 2015 kuna. Amarika Azia nna Afirka harufariyo faari mèefò hekitar milion 97 .1 ou zemine beeri kunune beeri 179 .7 ga (2014 njmené banna) beinsika ganna arizikintè yo na hekitar milion 82.6 (zemine hartani 2014) . Dirou zanya ya yaa bo kpei . Ganna 28 ka nna njmaari berente faari 2015 kuna 20 bara no Ganna taliayo, cinni ou 8 mà cii ganna arizikinteyo.

Hayà # 4: njmaari berente seedayo margayo dom bàra no zemine 33 hekitar milion 179,7 kuna. Seeda yo dii harufaariyo ya njmaari berente hinza gaà.margayo dii tɔntɔnu hekitar milion 51,4 jiiri 2014 hali hekitar 58,5 milion 2015, tɔntɔni dii tòò Hekitar milion tɔntɔni dii tòò zemine wei cini taaci (14%), Ganna weicini taaci ya nà njmaari berente seeda marga hinkà faari 2015 nn kuna ganna talikayo wei cini fò. Vietinam ganna na agbado kaà Bt/kà suuru na subu wii njmaari berente sinte jiiri 2015.

Hayà# 5: njmaari berente faari yaasi ganna talika yo kuna jiiri 2015. Amarika ganna – ganna ya na batume beeri faari , Berezili ya bara sinte , a bana Arigentini . Azi ganna Vietinam na njmaari berente faari cee sinte . **siyaasa himma** na Bengaladesi na gabta Bt faari ka yei ka mcoñ dɔcɔs tèe ceeñe, dundu bisa nna haabu sinti. Filipini gono ko agbado berente faari jiiri wei cini hinza go.nna kakou tila fò jisi anasawa goosi bugu fò kuna njmaari berente saabu gana , saaka Induniisi gono ko sooru an kara ka a yarda nna ɔögiri faari zaà.Sine ganna na haabu himma dam ko haabu Bt faari (miliar warankka a hinkka sii (18) Amarika dolar kuna zaà 1997 halli 2014). Da aseeke nna Chemchina nà mèe non miliar 43 Amarika dolar Syngenta gbeido sse. 2015 kuna Indiya ganna ya barà ganna sinte duniya kuna .Haabu Bt ya barà haya kà nn mutu ka faari bayo. A riiba yo tòò miliar 18 amarika dolar zaà 2002 hali 2014 binni . Afriria ganna kpei mcojine faari dii kuna ba nna ka ɔögiri beeri na nn wahalani aseke nna Afrik du sud ka ana niiya yo zобу halli hekitar dubu 700 jiiri 2015 zobuyo dii tòò zemine 23. ña dii ciba iri sse wahala ka ɔögiri gonna Ga biganna kuna nuñu ka Agbado berente kaa tuu ɔögiri WEMA (Water Efficient Maize for Africa) azansi gono hini hinon bɔñɔñ hali 2017.Sudan ganna na haabu Bt faari tɔntɔni zemine 30 ka tòò hekitar dubu 120 jiiri 2015, bensi ka nawiya tutuuma na Burkina - faso ganji an faari tɔntɔnu jiiri 2015 Afirka ganna iyyaku ya na ganji yo faari nma dii njmaari yo ka talikayo baà hini ka hanfaani, dirou kókóro nma duka mèe non.

Hayà # 6: Amarika ganna kuna .ηmaari bəreñte məçjine kpeiyø yaasi 2015. Məçjine kpeiyø hini yo baà haya tutuma məenonyo fotoosi sinte ηmaari bəreñte taago zaña dundun bisa Innate nna pōm Arctic ηmaari kaà n nà dimi bəreñte fotoosi sinte kaà n nà dimi bəreñte SU Colza, məenon sinte ham dimi bəreñte , isaham babati kaà nna dimi bəreñte ka boro baà nmaa, R&D looyo tontoni azansi beeri kaa nn dimi bəreñte nna kaà nn cee CRISPR (Clustered Regularly Interspersed Short Palindromic Repeats), ya barà agbado kaà a tuu kooogiri looyo (gunna ganna ganna). Dow nna DuPont yaa marga kaa bəreñte DowDuPont.

Hayà #7: Agbado ka à hini kooogiri looyo beeri Amarika ganna kuna. Agbado dimi bəreñte DroughtGard faari batuumé sinte Amerika kuna 2013 tontoni baajine wei cinni guu (’15) ka à kpei zaa həkitar dubu weegu 50 jiiri 2013 halli dubu 810 jiiri 2015 ka a ciiba yo kaa harufaariyo tuu ase.Haya gudaa fō nna non igbe **WEMA** (Water Efficient Maize for Africa) ka à guuri no nma kanna agbado dimi bəreñte ka a hini kooogiri tamma – tamma Afrirka ganna foyø kuna kaa nba fisou nè ka kpei jiiri 2017.

Hayà# 8: ηmaar Dimi bəreñte gərçyo yaasi Nasaarà ganna kuna. Nasaarà Ganna guu gudaafø yo dii yaa takiri koo agbado Bt tuuri dumma həkitar 116 870 faari dii yei banna zeminé 18 dee nna kari nna 2014 . Faari batumé zakà zebu ganna yo dii kulu kuna saabu ηmaani – ηmaani yo gana zaña agbado faari, zam ka na kamme dam harufaariyo sée nna caada.

Hayà # 9 : ηmaari dimi bəreñte riibayo. lasabu beiyo ceejiyo 147 banbata ka n tée jiiri waranka banna banna wō kuna ciiba ka “**səccı ηmaari dimi bəreñyo azansi looyo nam safari looyo zebu zeminé 37 ka ηmaari duuri təntənu zeminé ka harufaariyo riiba kaarani halli zeminé 68**”(Qaim et al,2014). Beiyo wō yaa beiyo ciini koofani ka n tōc jiiri nna jiiri (brookes et al, 2015). Zaa 1996 halli 2014, ηmaari yo dii nam həere zebu , ganna yo boori ja nuju na sarà nna: ηmaari faari tontoni (miliar 150 dolar), nuju hinon kaa safari ciilo milion 584 furuu ,2014 fəlonku, heu laalo zebuyo halli ciilo miliar 27 zaña ya himma nna nma ləcole milion 12 kaa hini yo bənjo jiiri fō məe, tuuri dimi yo kətəyo nna ganna həkitar milion 152 ka nna faari nn bənjo zaa 1996 nn halli 2014, talikatere zebuyo harufari n ηməne iyyaliyo cəenə -cəenə nna milion 16,5 safu kuna , kaa à tō boro milion 65 ka nn dom gono talikatere kuna. Ηmaari dimi bəreñte barà no alheiri ,anama à na cii safari kulu; farimmi azansi hinon yo looyo zaña batumé barigi nna tuuriyo sennin barà no tontoni ηmaari dimi bəreñte yo looyo kuna, zaña n cim kaa tōc nna ηmaari bənjo yo.

Hayà #10 : Suba senniyo. haña hinza ya himma nma laka yeeti . **senni sinti** , boro maa tuu mōc bayo (90 halli 100 zeminé) yobuyo ka nn ηmaari bəreñte neera kuna hon **maa gərçədə nam an sei**. Alma batumé cinni kpaara taago yo sée ηmaari taago zaña agbado bəreñte kaa hinni gono ase halli **həkitar milion 100 duninya kuna**: həkitar 60 Azia kuna (Sini ganna na həkitar 35 faari) Afrika ganna na həkitar milion 35 faari .**Senni hinkante , bonigi ηmaani-ηmaani 85 kaa nn batuyo lasabuyo kuna**, ja dii banna n baa məenon. A kuna agbado kaa a kooogiri saabu WEMA ηməne ka nn dəm baa sei Afirika ganna kuna 2017, mən dəcəs Azia ganna nna ayaba cirici nna dolique ka a hini kəkəyo ka a baa Ganna talikayo hanfaani . Gbeidyo də kamme liko nna borom kpaasitere kuna nna hanfaani tōc Afirika ganna sée domu nn kannna dimi cirici yo harufaariyo sée. **Senni hinzante** ηmaari dimiyo ka nn bəreñte yaa barà beiyo kaa nn kpei məçjine hənyo wō. **Beiyo haña ka a boori no CRISPR** . Nuurakpe tutuma lasabu bayo ka ηmaari dime bəreñyo , barà no alheri , fəlonku ka a hanfaani baa dee mba karri nna ηmaari bənjo yo hini hinza kuna. Deidei , dirà nna ηmaari dimi bəreñte kaà kammu, ηmaari bəreñte yo dii tuu, **deidei nma beiyo sariyo gana ,ka a tōc guuri ka suu caada.** (Flavell, 2015) nà Suba Azansi taago fō zaà ka a barà **ahinza məefə** marga , dimi bəreñyo ,nna kəkəyo (tuuri kəkəyo looyo zaña dimi kəsə nma duu ka tuuri dimiyo bəreñte) nma duka tuuri dimi faari tontoni , “**kulu-kulu gərçyo kuna**”ka nma ηadi ba nam irim tōc ηmaa ka kuñu gaa nna həerə maa zebu nna talikatere.

ISAAA bara igbe ka asuu fotoosi tē kaà ataaziriyo nna liko gaà. Batuméyo kaà nna ηmaari dimi bəreñte faari nn bənjo ISAAA tilayo kuna nà barà kabunte ceeñf baa tuuri mani nn zaà. Laabari cinniyo baka tilawo tontoni tila ceeñf lamba 51 nna 272 banna , “20 th Anniversary of the Commercialization of Biotech Crops”(1996 to 2015) , and Highlights for 2015” kaa Clive James hamatum . Dee noo baà laabari tontoni , wo kpei <http://www.africenter.isaaa.org> ou wo kpei ISAAA kaa agono Azia gabai, +254204223618 ou wo wasika hantum ka samma africenter@isaaa.org